

Glemte praksis er blevet en tradition, der ekkoer i mørket

Engang var fasten en religiøs forpligtelse blandt det danske, kristne folk. Men kristendommen ændrede sig, og det samme gjorde de religiøse praksisser. Alligevel står danskerne klar til at fejre fastens begyndelse hvert år i februar, mens de fleste ikke ved ikke hvorfor. Hvad blev der af fasten og hvorfor fejrer vi den stadig?

Af Ida Clausen

Hvert år i februar mødes danskerne og fejrer fastens indtog. De klæder sig ud, slår katten af tønden og spiser fastelavnsboller. Men næsten ingen af dem faster efterfølgende. Mange ved måske ikke engang, at vi fejrer fastens begyndelse, når vi fejrer Fastelavn.

Forskellig praksis, samme formål

- 10 Ifølge religionsforsker Marie Vejrup Nielsen er fasten en praksis, der går igen i næsten alle de store verdensreligioner. Den eneste undtagelse findes i buddhismen, hvor det kun forventes af
- 15 munke og nonner. Fasten ser forskellig ud alt efter religion, dog har de alle det samme formål.

- 20 ”Generelt handler religiøs faste om at fornægte denne verdens nydelser for at fokusere på Gud,” fortæller Vejrup Nielsen.

- 25 Formålet er altså at give afkald på kroppens basale behov, for at give Gud plads i krop og sjæl i stedet.

- 30 ”Afholdelse fra mad og sex skal lære én at fokusere på de guddommelige præmisser i stedet for de menneskelige,” uddyber Vejrup Nielsen.

Da fasten forsvandt

- 35 Fasten spiller stadig en mindre rolle i de danske kirkesamfund, dog ikke på samme måde, som den har gjort det tidligere. Inden reformationen nåede til Danmark i 1536, var det danske folk katolikker. Med reformationen blev danskerne
- 40 omvendt til protestantismen og mange af de katolske kirketraditioner blev brudt.

Kristendommen i Danmark

- ▶ **965:** Harald Blåtand gør danerne kristne
 - ▶ **1100:** Danskerne får deres første katolske helgen
 - ▶ **1104:** Danmark får eget ærkebispesæde
 - ▶ **1517:** Reformationen begynder i Wittenberg, Tyskland
 - ▶ **1536:** Reformationen når til Danmark og Kong Christian 3. gør danskerne til protestanter
 - ▶ **1849:** Grundloven definerer den danske kirke som en evangelisk-luthersk folkekirke
- Grundloven giver samtidig religionsfrihed

Kilde: www.religion.dk

En af traditionerne var fasten. I den katolske kirke er der stadig tradition for faste, hvor man faster i 40 dage op til påske. Forberedelserne til fasten indledes fastelavnssøndag, hvor protestanter i dag stadig fejrer Fastelavn. Derefter løber fasten fra den følgende askeonsdag indtil påskelørdag.

”I Danmark ændres alle praksisserne drastisk efter reformationen, men de almindelige spiserytmer har på det her tidspunkt allerede sat sig i befolkningen. Derfor er det ikke kun religiøse praksisser, det hænger sammen med, men også hvad man spiser, hvornår man slagter og hvad der sker, når foråret kommer,” forklarer Vejrup Nielsen

”Som for eksempel påskelammet. Det har ikke kun noget med religion at gøre, men er blevet en del af de kulturelle og folkelige traditioner. Og den mest folkelige tradition er jo Fastelavn, som stadig ligger som en udklædningsfest. Så Fastelavn er ikke forsvundet, men fasten er forsvundet ud af de protestantiske kristne sekulariserede lande,” forklarer Vejrup Nielsen yderligere.

Et glimt af en gammel disciplin

I det danske samfund i dag, kender vi mest til faste i forbindelse med den muslimske faste i Ramadan-måned. Men der findes stadig kristne, som praktiserer den religiøse disciplin, som man gjorde det for mange hundrede år siden.

Én af de få er 49-årige Mikkell Michelsen, som bruger fastedisciplinen til at komme tættere på Gud.

”Fasten er et spirituelt værktøj, som Gud har givet os,” fortæller Michelsen.

”Det vigtigste at forstå om fasten er, at det er en form for bøn. Det giver kun mening, hvis man tror på Gud. Det er en spirituel disciplin, da det er en måde at komme i kontakt med Gud på,” uddyber han.

95 Michelsen følger dog ikke kirkelige traditioner om faste, men faster efter eget behov.

100 ”Jeg faster, når Gud siger til mig, at jeg skal faste. Det er typisk tidspunkter, hvor mit verdslige liv og bekymringer har fået for meget plads,” forklarer Michelsen.

Mikkell Michelsen. Privat foto.

En nyforfolket fastetradition

105 Traditionen for faste har overlevet i den katolske kirke. Og det er der en helt særlig grund til, hvis man spørger formand for katolsk menighedsråd i Vor Frue Kirke i Aarhus, Anne Mette Frey.

110 ”I den katolske kirke bygger vi meget mere på tradition og overleveringer end i den protestantiske. Den protestantiske kirke er mere konkret med biblen, og i biblen står der ikke, at man skal faste i 40 dage,” fortæller Frey.

120 Dog ser fasten ikke ud som den altid har gjort. Kirken er blevet mere åben for en senmoderne fortolkning af fasten.

125 ”Tidligere var det regulær faste fra mad. Jeg tror, nu om stunder i et katolsk synspunkt, så er det mere, at man overvejer, hvad der eventuelt står imod at man får et fornuftigt forhold til Gud, sig selv og andre,” forklarer Frey.

130 Ifølge Frey er det i dag mere almindeligt, at man faster fra de ressourcer og prioriter man bruger forkert. Dette kunne være eksempel være en faste fra mobiltelefonen, junk food eller alkohol.

En disciplin, der hænger ved

135 I sidste ende handler fasten om kunne
kontrollere krop og sind. Dette behov for
selvkontrol hersker stadig meget i
mennesket i dag. Religionsforsker Marie
Vejrup Nielsen genkender den religiøse
disciplin ved flere senmoderne tendenser i
140 det danske samfund.

”Det er en grundlæggende dynamik i
mennesket at kunne kontrollere sin krop
og sit sind. Religion gør rigtig meget brug
145 af den i askese og faste, men det gør sport
for eksempel også. Vi ser mange af de
dynamikker overalt i vores samfund.
Rygestop er eksempelvis en sekulær
dynamik, der er magen til fasten. Man
150 skal sætte et højere mål for sig selv, end
det man har lyst til lige nu,” forklarer
Vejrup Nielsen.

En fortabt religiøs disciplin

155 Kun meget få praktiserer den reelle faste
og afholdenhed fra mad, som man gjorde
det for mange år siden. I stedet er den
kristne faste reduceret til et senmoderne
kulturfænomen, som ikke længere har ret
160 meget med kristendommen at gøre.
Festlighederne omkring fasten er
bibeholdt, men disciplinen runger tavst.

”Der er nogle ting, som er blevet så fast
165 en del af vores kultur, at selv når folk ikke
længere praktiserer troen, så bliver vi ved
med at praktisere det som en kultur og en
tradition,” afslutter religionsforsker Marie
Vejrup Nielsen.

Anslag: 6.385 (inklusive faktaboks)